

Oriental Journal of Education

METHODOLOGY OF TEACHING UZBEK LITERATURE IN AN INTERNATIONAL CONTEXT

Maftuna Abdullayeva

Senior Lecturer, Department of Oriental Philology
 Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
 Alfraganus University
 Tashkent, Uzbekistan

ABOUT ARTICLE

Key words: Uzbek literature, international context, teaching methodology, life skills, modern approaches, assessment skills, tests, project work, contextual approach, individual approach.

Received: 04.12.25**Accepted:** 05.12.25**Published:** 06.12.25

Abstract: The article discusses the methodology of teaching Uzbek literature in an international context, the importance of modern literature education in forming life skills in students, globalization and competitiveness in the education system today, the need to develop students' creative thinking skills and provide them with knowledge that meets the requirements of the time, the fact that literature allows not only to study classical works, but also to understand modern worldviews, cultural and creative trends, and that students can analyze various problems through literature, express their opinions, and develop skills in evaluating other points of view.

O'ZBEK ADABIYOTINI XALQARO KONTEKSTDA O'QITISH METODIKASI

Maftuna Abdullayeva

Alfraganus universiteti Sharq filologiyasi kafedrasi katta o'qituvchisi
 Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
 Toshkent, O'zbekiston

MAQOLA HAQIDA

Kalit so'zlar: O'zbek adabiyoti, xalqaro kontekst, o'qitish metodikasi, hayotiy ko'nikma, zamonaviy yondashuvlar, baholash ko'nikmalari, testlar, loyiha ishlari, kontekstual yondashuv, individual yondashuv.

Annotatsiya: Maqolada o'zbek adabiyotini xalqaro kontekstda o'qitish metodikasi ekanligi, zamonaviy adabiyot ta'limi o'quvchilarda hayotiy ko'nikmalarni shakllantirishda muhim ahamiyatga egaligi, bugungi kunda ta'lim tizimidagi globallashuv va raqobatbardoshlik, o'quvchilarning ijodiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish va zamon talablariga mos bilimlar bilan ta'minlash zarurati, adabiyot fani nafaqat klassik asarlarni o'rganish, balki zamonaviy

dunyoqarashlar, madaniy va ijodiy tendensiyalarni tushunish imkonini berishi, o'quvchilar adabiyot orqali turli muammolarni tahlil qilishi, o'z fikrlarini ifoda etishi va boshqa nuqtai nazarlarni baholash ko'nikmalarini rivojlantirishi haqida fikr yuritilgan.

МЕТОДИКА ПРЕПОДАВАНИЯ УЗБЕКСКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ В МЕЖДУНАРОДНОМ КОНТЕКСТЕ

Мафтуна Абдуллаева

Старший преподаватель кафедры восточной филологии

Доктор философии (PhD) по педагогическим наукам

Университет «Аль-Фараганус»

Ташкент, Узбекистан

О СТАТЬЕ

Ключевые слова: узбекская литература, международный контекст, методика преподавания, жизненные навыки, современные подходы, навыки оценки, тесты, проектная работа, контекстный подход, индивидуальный подход.

Аннотация: В статье рассматриваются методика преподавания узбекской литературы в международном контексте, значение современного литературного образования в формировании жизненных навыков у учащихся, глобализация и конкурентоспособность в системе образования сегодня, необходимость развития навыков творческого мышления учащихся и предоставления им знаний, соответствующих требованиям времени, тот факт, что литература позволяет не только изучать классические произведения, но и понимать современные мировоззрения, культурные и творческие тенденции, и что учащиеся могут анализировать различные проблемы через литературу, выражать свое мнение, а также развивать навыки оценки других точек зрения.

Kirish. Adabiyot insonning ijtimoiy mavjudot sifatidagi o'rni, borliq va mavjudlikning fundamental masalalari bilan bog'liq muammolarni anglash, tushunish va ularga yechim topishga ko'maklashadi. Har bir adabiy asar qahramoni va ijodkorning tajribasi insoniyatning umumiy tajribasining bir qismi sifatida o'rganiladi.

Muntazam va mazmunli ravishda adabiy durdonalar bilan tanishish o'quvchilarga ontologik muammolar (dunyoviy yaratilish, koinot tuzilishi, hayot va mavjudlikning mohiyati, hayotdagi o'z o'rnini aniqlash, pozitsiyani tanlash, hayot ma'nosi, yashash maqsadlari) haqida bilim va ko'nikmalar beradi. "Adabiy matnlarda turli hayotiy vaziyatlar va nostandart vaziyatlarni hal qilish variantlari, usullari hamda tanlash imkoniyatining mavjudligi o'quvchilarning hayotiy tajribasini oshiradi va ularni mustaqil qaror qabul qilishga tayyorlaydi"[1:9].

Adabiyot, shuningdek, insonning axloqiy me'yorlar, ijtimoiy adolat va shaxsiy mas'uliyat kabi muhim qadriyatlar bilan bog'liq murakkab masalalarni tushunishga yordam beradi. "Adabiy asarlar o'quvchilarga insoniyat tarixidagi turli xil madaniy va ijtimoiy kontekstlarni o'rganish, boshqa odamlarning tajribasi bilan tanishish va o'z dunyoqarashini kengaytirish"[1:9] imkoniyatini beradi. Adabiyotni o'rganish o'quvchilarda empatiya, tolerantlik va hurmat tuyg'ularini rivojlantiradi, bu esa ularning ijtimoiy hayotda muvaffaqiyatli ishtirok etishiga yordam beradi.

Zamonaviy adabiyot ta'limi o'quvchilarda hayotiy ko'nikmalarni shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. Bugungi kunda ta'lim tizimidagi globallashuv va raqobatbardoshlik, o'quvchilarning ijodiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish va zamon talablariga mos bilimlar bilan ta'minlash zaruratini keltirib chiqarmoqda. Adabiyot fani nafaqat klassik asarlarni o'rganish, balki zamonaviy dunyoqarashlar, madaniy va ijodiy tendensiyalarni tushunish imkonini beradi. O'quvchilar adabiyot orqali turli muammolarni tahlil qilish, o'z fikrlarini ifoda etish va boshqa nuqtai nazarlarni baholash ko'nikmalarini rivojlantiradilar.

Adabiyot darslari, shuningdek, o'quvchilarni empatiya va ijtimoiy mas'uliyat hissini shakllantirishga yordam beradi. Turli xil qahramonlar va ularning hayotiy vaziyatlari orqali o'quvchilar insoniy his-tuyg'ularni, ahloqiy qadriyatlarni va ijtimoiy muammolarni tushunish imkoniyatiga ega bo'lishadi. Bu jarayon, o'z navbatida, ularning shaxsiy rivojlanishiga hamda jamiyatda faol ishtirok etishlariga yordam beradi.

Zamonaviy adabiyot ta'limining yana bir muhim jihati – o'quvchilarning madaniy ongini oshirishdir. Ular turli madaniyatlar va an'analarni o'rganish orqali global Jahonda o'z o'rnini topishga tayyor bo'lishadi. Bu jarayon, o'z navbatida, ularning ijtimoiy integratsiyasini kuchaytiradi va madaniy xilma-xillikka hurmat bilan qarashni rag'batlantiradi.

Zamonaviy adabiyot ta'limi o'quvchilarda hayotiy ko'nikmalarni shakllantirishda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi. O'qituvchilar ushbu jarayonni samarali tashkil etish orqali o'quvchilarning ijodiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish, ularni zamon talablariga mos bilimlar bilan ta'minlash va jamiyatda faol ishtirok etishga tayyorlashlari mumkin. Adabiyot fani nafaqat bilim berish, balki shaxs sifatida rivojlanishga xizmat qiluvchi muhim omil sifatida namoyon bo'ladi.

Bugungi kunda ta'lim tizimidagi globallashuv va raqobatbardoshlikning oshishi, o'quvchilarning ijodiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirishga bo'lgan zaruriyatni keltirib chiqaradi. Adabiyot fani nafaqat klassik asarlarni o'rganish, balki zamonaviy dunyoqarashlar, madaniy va ijodiy tendensiyalarni tushunish imkonini beradi. Ushbu jarayon, o'quvchilarning tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishga, ularni turli xil nuqtai nazarlarni baholashga va ijtimoiy muammolarni hal etishga tayyorlashga yordam beradi. Adabiyot orqali olingan tajribalar, o'quvchilarga nafaqat akademik bilimlar beribgina qolmay, balki ularning shaxsiy va professional hayotlarida muvaffaqiyatga erishishlari uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarni ham taqdim etadi. O'qituvchilar

zamonaviy pedagogik uslublarni qo'llash orqali o'quvchilarning qiziqishini oshirishi va ijodkorligini rag'batlantirishi lozim. Adabiyot darslari o'quvchilarni nafaqat bilimdon, balki ijodiy va tanqidiy fikrlovchi shaxslar sifatida tarbiyalashga xizmat qiladi. O'qituvchilar va ta'lim muassasalari zamonaviy talablar va tendensiyalarni inobatga olgan holda o'z darslarini tashkil etishlari zarur, chunki bu jarayon o'quvchilarning kelajakdagi muvaffaqiyatlariga bevosita ta'sir qiladi. Zamonaviy adabiyot ta'limi orqali olingan ko'nikmalar o'quvchilarning hayotida muhim ahamiyatga ega bo'ladi va ularni ijtimoiy faoliyatlarda muvaffaqiyatli ishtirok etishga tayyorlaydi. Adabiyot fani nafaqat san'at va madaniyatni o'rganish, balki hayotiy ko'nikmalarni shakllantirish uchun ham zarur vosita sifatida xizmat qiladi.

Adabiyot darslarida zamonaviy yondashuvlar asosida hayotiy ko'nikmalarni shakllantirish o'quvchilarning shaxs sifatida rivojlanishiga katta ta'sir ko'rsatadi. Konstruktivizm yondashuvi o'quvchilarning bilimni mustaqil ravishda qurishiga asoslanadi. J.Piagetning ta'kidlashicha, o'quvchi bilimni tayyor holda qabul qilmasdan, balki o'z tajribasi va faoliyati orqali yaratadi. Bu jarayonda o'qituvchi yo'naltiruvchi va maslahatchi rolini bajaradi. Kontekstual yondashuv o'rganilayotgan mavzuni o'quvchilarning hayoti, tajribasi va qiziqishlari bilan bog'lashga qaratilgan. L.Vygotskiyning fikricha, o'quvchining bilim olishi uning ijtimoiy muhiti va madaniyati bilan chambarchas bog'liq. Shuning uchun adabiyot darslarida asarlarni tahlil qilishda o'quvchilarning shaxsiy tajribasi va dunyoqarashi inobatga olinishi kerak. Individual yondashuv har bir o'quvchining o'ziga xos xususiyatlari, qobiliyatlari va ehtiyojlarini hisobga olishni taqozo etadi. Gardnerning ko'p qirrali intellekt nazariyasi har bir o'quvchining o'ziga xos iste'dodi va qobiliyatlari borligini ko'rsatadi. Shuning uchun adabiyot darslarida turli xil o'quv usullari va materiallaridan foydalanish, o'quvchilarga o'z qobiliyatlarini namoyon etish imkonini berish muhimdir. Aksiologik yondashuv adabiy asarlarni axloqiy, ma'naviy va ijtimoiy qadriyatlar nuqtai nazaridan tahlil qilishga asoslanadi. Kohlbergning axloqiy rivojlanish nazariyasi o'quvchilarning axloqiy qadriyatlarni shakllantirishda adabiyotning muhim rol o'ynashini ta'kidlaydi. Adabiyot darslarida o'quvchilar qahramonlarning xatti-harakatlarini tahlil qilish, ularning qarorlari va oqibatlarini baholash orqali axloqiy qadriyatlarni o'rganadilar va shaxsiy qadriyatlar tizimini shakllantiradilar. "Zamonaviy yondashuvlar asosida tashkil etilgan adabiyot darslari o'quvchilarda tanqidiy fikrlash, ijodiy fikrlash, muloqot qilish, hamkorlikda ishlash, axborot bilan ishlash, muammolarni hal qilish kabi hayotiy ko'nikmalarni rivojlantirishga xizmat qiladi"[6].

Zamonaviy ta'lim jarayonida o'quvchilarda hayotiy ko'nikmalarni shakllantirish uchun dastlabki bosqich sifatida diagnostika va maqsadni belgilash muhim ahamiyatga ega. Ushbu bosqichda o'quvchilarning mavjud ko'nikmalarini baholash, ularning ehtiyojlarini aniqlash va rivojlantirilishi zarur bo'lgan sohalarni belgilash orqali ta'lim jarayonini samarali tashkil etish mumkin. O'quvchilarning hayotiy ko'nikmalarini aniqlashda standartlashtirilgan testlar, so'rovnomalar,

intervyular, kuzatuvlar va portfoliolar kabi metodlardan foydalanish zarur. Bu usullar yordamida o'quvchilarning kommunikatsiya, hamkorlik, tanqidiy fikrlash, muammolarni yechish, ijodkorlik va o'zini o'zi boshqarish kabi ko'nikmalari baholanadi.

Ehtiyojlarni tahlil qilish jarayoni olingan ma'lumotlarni chuqur o'rganishni talab etadi. Bu jarayonda o'quvchilarning umumiy va individual ehtiyojlari aniqlanadi, shuningdek, qaysi hayotiy ko'nikmalarni rivojlantirish zarurligi belgilanishi lozim. Ehtiyojlarni tahlil qilishda o'quvchilarning shaxsiy tajribalari, qiziqishlari va kelajakdagi maqsadlari inobatga olinishi kerak. Bu esa o'quv jarayonining individualizatsiyasiga xizmat qiladi, chunki har bir o'quvchining ehtiyoji va qobiliyati turlicha.

Maqsadlarni belgilash jarayoni SMART tamoyiliga asoslanishi muhimdir. Aniq, o'lchanadigan, erishish mumkin bo'lgan, dolzarb va vaqt bilan cheklangan hamda natijaviy faoliyatga asoslangan maqsadlar belgilanishi orqali o'quvchilarni motivatsiya qilish va ularning muvaffaqiyatga erishish imkoniyatlarini oshirish mumkin. Maqsadlar o'quvchilarning yoshiga, rivojlanish darajasiga va individual ehtiyojlariga mos kelishi lozim. Bu jarayon ta'lim dasturlarining samaradorligini oshirishga yordam beradi.

Nazariy asos sifatida diagnostik baholash nazariyasi taqdim etiladi. Ushbu nazariya o'quv jarayonini rejalashtirish va takomillashtirish uchun o'quvchilarning bilim darajasini aniqlashning muhimligini ta'kidlaydi. Bloom, Hastings va Madaus (1971) tomonidan ishlab chiqilgan model ta'lim jarayonida o'quvchilarning bilim darajasini baholash orqali o'zgaruvchan ehtiyojlarga javob berishni ko'zda tutadi.

Shuningdek, Kaufman (1998) tomonidan ishlab chiqilgan ehtiyojlarni baholash modeli ta'lim dasturlarini ishlab chiqishda tizimli yondashuvni taqdim etadi. "Ushbu model orqali o'quvchilarning ehtiyojlarini aniqlash jarayoni yanada aniqroq va samaraliroq bo'ladi. Ehtiyojlarni baholash uchun tizimli usullar qo'llanilishi natijasida o'quvchilarning qobiliyatlari va imkoniyatlari to'g'risida kengroq tasavvurga ega bo'lish mumkin. Diagnostika va maqsadni belgilash bosqichi zamonaviy ta'lim jarayonining ajralmas qismi bo'lib, o'quvchilarda hayotiy ko'nikmalarni shakllantirishda muhim rol o'ynaydi"[2]. Olingan ma'lumotlar asosida ta'lim jarayonini rejalashtirish, shuningdek, o'quvchilarni muvaffaqiyatga erishtirish uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarni rivojlantirish imkonini beradi.

Bloom, Hastings va Madaus (1971) tomonidan ishlab chiqilgan yondashuv, ya'ni Bloom taksinomiyasi, ta'lim jarayonida o'quvchilarning bilim darajasini baholash va o'zgaruvchan ehtiyojlarga javob berish uchun muhim vosita hisoblanadi. Ta'limning turli darajalari bo'yicha o'quvchilarning kognitiv faoliyatini tizimlashtirishga yordam beradi. Bloom taksonomiyasi asosan uchta asosiy darajaga bo'linadi: bilim, tushunish va qo'llash, shuningdek, yuqori darajadagi fikrlash ko'nikmalarini, ya'ni tahlil, sintez va baholashni o'z ichiga oladi.

Adabiy ta'lim jarayonida o'quvchilarga nafaqat matnlarni o'qish va tushunish, balki ularni tahlil qilish, baholash va ijodiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish muhimdir. Bloom taksanomiyasi yordamida o'quvchilar matnlar bilan ishlash jarayonida har bir darajadagi ko'nikmalarni egallashlari mumkin.

O'quvchilar adabiy asarlarning asosiy qahramonlarini, voqealar rivojini va muallifning fikrlarini eslab qolishlari kerak. Bu bosqichda o'quvchilar matnni qisqa va aniq shaklda ifodalash ko'nikmalarini rivojlantiradilar. Ushbu bosqichda o'quvchilar matnning mazmunini tushunishlari va izohlashlari zarur. Ular asarlarning mavzularini, g'oyalarini va muallifning maqsadini aniqlashga qodir bo'lishlari kerak. O'quvchilar adabiy asarlaridagi g'oyalarni amaliyotga tatbiq etishlari kerak. Masalan, ular o'z hayotlarida yoki ijtimoiy muammolarni hal qilishda olingan darslardan foydalanishlari mumkin.

Bu bosqichda o'quvchilar matnni chuqur tahlil qilib, uning strukturasi va tarkibiy qismlarini ajratib ko'rsatishlari zarur. Ular muallifning uslubi, til xususiyatlari va kontekstni baholashda tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradilar.

O'quvchilar olingan bilimlarni yangi g'oyalar yaratishda birlashtirishlari kerak. Masalan, ular adabiy asarlarni boshqa asarlar bilan solishtirib, yangi fikrlar yoki nazariyalar ishlab chiqishlari mumkin. O'quvchilar adabiy asarlarni baholash va ularning ahamiyatini aniqlashlari zarur. Bu bosqichda ular o'z fikrlarini asoslash va tanqidiy qarorlar qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantiradilar.

Bloom, Hastings va Madaus (1971) tomonidan ishlab chiqilgan nazariyalar ta'lim jarayonida baholash va o'qitish metodologiyalarining rivojlanishiga katta hissa qo'shgan. Ularning ishlari, asosan, o'quvchilarning o'rganish jarayonini baholash va ta'limning samaradorligini oshirishga qaratilgan. Benjamin Bloom tomonidan ishlab chiqilgan Ta'lim Maqsadlari Taksanomi o'qitish jarayonida maqsadlarni aniqlash va baholash uchun qo'llaniladigan yondashuvdir. Ushbu taksonomi uchta asosiy sohada: kognitiv, afektiv va psixomotor sohalarda ta'lim maqsadlarini tasniflaydi. Kognitiv soha o'rganish jarayonida bilim olish, tushunish, qo'llash, tahlil qilish, sintez va baholash kabi darajalarni o'z ichiga oladi. Effektiv soha o'quvchilarning hissiy va emotsional rivojlanishi, qiziqishlari, qadriyatlarini va motivatsiyalarini o'z ichiga oladi. Psixomotor soha esa amaliy ko'nikmalar va jismoniy harakatlarni o'zlashtirish darajalarini ko'rsatadi.

Hastings va Madaus esa baholash nazariyasini ishlab chiqish orqali ta'lim jarayonida baholashning ahamiyatini ta'kidlaydilar. Ular baholashni faqat o'quvchilarni baholash vositasi sifatida emas, balki ta'lim jarayonining muhim tarkibiy qismi sifatida ko'radilar. "Ularning nazariyasida baholash jarayoni o'quvchilarning bilimlarini, ko'nikmalarini va qobiliyatlarini aniqlashdan tashqari, o'qituvchilar va ta'lim muassasalarining samaradorligini oshirishga ham qaratilgan. O'quvchilarning bilim darajasini aniqlash uchun turli xil baholash usullari, masalan, testlar, loyiha ishlari va kuzatishlar qo'llaniladi. Bu usullar o'quvchilarning turli jihatlarini baholash imkonini beradi va natijalar

o'qituvchilar hamda ta'lim muassasalariga o'z faoliyatlarini takomillashtirishda yordam beradi"[6]. Bloom, Hastings va Madaus tomonidan ishlab chiqilgan nazariyalar ta'lim jarayonida muhim o'zgarishlarga olib keldi. Ta'lim maqsadlarini aniq belgilash orqali o'quvchilarning individual ehtiyojlarini hisobga olish imkoniyati paydo bo'ladi. "Baholash jarayonining takomillashuvi ta'lim sifatini oshirishga yordam beradi. O'qituvchilar baholash natijalarini tahlil qilib, darslarni yaxshilash uchun zaruriy o'zgarishlarni amalga oshirishlari mumkin. O'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini rivojlantirishda aniq maqsadlar belgilanishi ularning motivatsiyasini oshiradi va o'rganishga bo'lgan qiziqishini kuchaytiradi"[3:45]. Adabiy ta'limda bu nazariyalar alohida ahamiyatga ega. Adabiy asarlarni o'rganish jarayonida kognitiv soha orqali o'quvchilarga matnni tushunish va tahlil qilish ko'nikmalari beriladi, afektiv soha esa ularning adabiyotga bo'lgan qiziqishini oshiradi va hissiy tajribalarni rivojlantiradi. Psikomotor soha esa adabiy asarlar asosida ijodiy ishlar, masalan, dramalash yoki yozma ishlarni amalga oshirishda qo'l keladi.

"Bloom, Hastings va Madausning nazariyalari adabiy ta'limda o'quvchilarning keng qamrovli rivojlanishini ta'minlashga yordam beradi, chunki bu nazariyalar o'quvchilarning fikrlash, tahlil qilish va ijodiy ifoda etish ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan. Masalan, Bloomning taksonomiyasi o'quvchilarga bilim olishdan tortib, yuqori darajadagi tahlil va baholashgacha bo'lgan jarayonlarni o'rganishga imkon beradi. Bu jarayonlar o'quvchilarga adabiyotning chuqur mazmunini anglash va uning kontekstini tushunish imkonini beradi" [4].

"Ularning adabiyotga bo'lgan munosabatlarini ijodiy va hissiy jihatdan shakllantirishda esa, bu nazariyalar o'quvchilarga turli adabiy asarlar orqali o'z his-tuyg'ularini ifoda etish, empatiya rivojlantirish va adabiyotning ijtimoiy va madaniy ahamiyatini tushunishga yordam beradi. Misol uchun, Hastingsning pedagogik yondashuvi orqali o'quvchilar adabiy asarlarni o'z hayotlari bilan bog'lab ko'rishadi, bu esa ularning hissiy tajribalarini boyitadi va adabiyotga bo'lgan qiziqishini oshiradi" [4].

Zamonaviy pedagogik yondashuvlar, jumladan, konstruktivizm, kontekstual, individual va aksiologik yondashuvlar, o'quv jarayonini yanada samarali qilishda muhim rol o'ynaydi. Konstruktivizm o'quvchilarning bilimlarni o'zlashtirish jarayonida faol ishtirok etishlarini ta'minlaydi, bu esa ularga o'z fikrlarini mustaqil ravishda shakllantirish imkonini beradi. Kontekstual yondashuv esa o'quvchilarga o'rganayotgan materialni real hayot bilan bog'lash imkoniyatini yaratadi, bu esa ularning bilimlarni amaliyotda qo'llash qobiliyatini oshiradi. Individual yondashuv har bir o'quvchining o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olishga qaratilgan bo'lib, bu o'quvchilarning o'z qobiliyatlarini yanada rivojlantirishlariga yordam beradi. "Aksiologik yondashuv esa ta'lim jarayonida qadriyatlarni, axloqiy tamoyillarni va insoniy munosabatlarni inobatga olishni ta'minlaydi, bu esa o'quvchilarning ijtimoiy mas'uliyatini oshiradi. Bularning barchasi adabiyot darslarida hayotiy ko'nikmalarni shakllantirishda sinergetik qo'llanishi orqali amalga oshirilishi mumkin. Sinergetik

yondashuv esa turli pedagogik usullar va strategiyalarni birlashtirib, o'quv jarayonini dinamik va moslashuvchan qilishga yordam beradi" [5:108]. O'quvchilar nafaqat bilimlarni o'zlashtiradilar, balki ularni real hayotda qo'llay olish qobiliyatini ham rivojlantiradilar, bu esa ularning kelajakdagi muvaffaqiyatlariga zamin yaratadi. "O'quvchilarning hayotiy ko'nikmalarini shakllantirish jarayoni, shuningdek, ularning emotsional intellektini rivojlantirishga ham xizmat qiladi, chunki empatiya va ijtimoiy aloqalar o'quv jarayonining ajralmas qismidir" [3].

Zamonaviy adabiyot darslarini tashkil etishda yoshlar hayotidagi dolzarb mavzularni tanlash muhim ahamiyatga ega. Bu, avvalo, o'quvchilarning qiziqishini va ishtiyoqini oshiradi. Bunday mavzular yoshlarning hayoti, ijtimoiy masalalar, ekologiya, texnologiya va madaniyat kabi sohalar bilan bog'liq bo'lishi kerak.

Adabiyot darslarida hayotiy va real bilimlarning berilishi o'quvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantirishga yordam beradi. Masalan, yangiliklarga, ijtimoiy muammolarga va inson huquqlariga oid asarlarni tahlil qilish orqali o'quvchilar o'z fikrlari va qarashlarini ifoda etish imkoniyatiga ega bo'ladilar.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Imankulov N.T., Ashirov Sh.A. Formation of students' life skills through the steam approach. Science and innovation international scientific journal volume 4 issue 2 february 2025 issn: 2181-3337 | scientists.uz, B.9
2. Развитие_ключевых_жизненных_навыков_у_детей_школьного_возраста (3)
3. Современное образование как открытая система (под ред. Н.Г. Ничкало, Г.Н. Филонова, О.В. Суходольской-Кулешовой). - "Институт научной и педагогической информации РАО, "Юркомпани", 2012 г.
4. Ж.С.Мирошниченко. Возможности развития межкультурной компетенции средствами художественной литературы в современной школе (6 класс). 2020
5. Bryony Hoskins, Dr. Liyuan Liu. Measuring life skills. 108-b.
6. <https://api.ziyouet.uz/uploads/books/10001253/sTJctlbfaAdONVq.pdf>.